

МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ХІРУРГІЇ № 1
З ПІСЛЯДИПЛОМНОЮ ПІДГОТОВКОЮ

«Затверджую»

В.о. ректора ОНМедУ,
д. мед. н., професор

Р.С. Вастьянов

«17» вересня 2020 р.

ПРОГРАМА ВИБІРОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВЕДЕННЯ ХІРУРГІЧНОГО ХВОРОГО
В ПЕРІОПЕРАЦІЙНОМУ ПЕРІОДІ
(назва навчальної дисципліни)

підготовки: докторів філософії на III освітньо-науковому рівні
(назва рівня вищої освіти)

галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»
(шифр та назва галузі знань)

спеціальності: 222 Медицина
(код та найменування спеціальності)

Розробники:

д.мед.н., проф. Грубнік В.В.

доц. Парфентьев Р.С.

Одеса
2020

Вступ

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Введення хірургічного хворого в періопераційному періоді» складена на підставі освітньо-наукової програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти з підготовки докторів філософії зі спеціальності 222 «Медицина» ОНМедУ, затвердженою Вченою Радою ОНМедУ від 04.06.2020 року (протокол № 4).

Програму обговорено на засіданні кафедри « 27 » серпня 2020 року
Протокол № 1

Завідувач кафедри, З.Д.Н.Т. України, професор Грубнік В.В.

Програму ухвалено та на засіданні предметно-циклової методичної комісії з хірургічних дисциплін « 28 » серпня 2020 року Протокол №1

Голова предметної циклової методичної комісії з хірургічних дисциплін

д.м.н., професор

Міщенко В.В.

Програму затверджено на засіданні Центральної Координаційно-методичної Ради ОНМедУ

« 16 » вересня 2020 року. Протокол № 1

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Програма вибіркової навчальної дисципліни стосується питання лікування хворих в періопераційному періоді.

Програма вибіркової навчальної дисципліни визначає передумови доступу до навчання, орієнтацію та основний фокус програми, обсяг, необхідний для здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії, перелік загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, нормативний і варіативний зміст підготовки фахівця, сформульований у термінах результатів навчання, та вимоги до контролю якості вищої освіти.

Вибіркова навчальна дисципліна «Ведення хірургічного хворого в періопераційному періоді» складається з 4 кредитів ЄКТС (120 годин): у кожному кредиті по 15 аудиторних годин та 15 годин для самостійної роботи; усього 60 аудиторних годин та 60 годин для самостійної роботи.

Предметом вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Ведення хірургічного хворого в періопераційному періоді» є особливості ведення хірургічного хворого під час підготовки до операції, під час виконання оперативного втручання та в післяопераційному періоді, можливі труднощі та ускладнення під час лікування, способи їх профілактики та усунення.

Міждисциплінарні зв'язки: базуються на вивченні здобувачами нормальної, патологічної та топографічної анатомії, гістології, цитології та

ембріології, загальної та клінічної патологічної фізіології, загальної хірургії, оперативної хірургії, курсу хірургічних хвороб, пропедевтики внутрішніх хвороб та терапії, анестезіології та інтенсивної терапії, що передбачає інтеграцію з цими дисциплінами та формувати умінь застосовувати знання в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності.

1. Мета та завдання вибіркової навчальної дисципліни «Ведення хірургічного хворого в періопераційному періоді»

1.1. Метою вивчення є глибинне оволодіння питаннями пері операційного ведення хворих хірургічного профілю.

1.2. Основними завданнями освітньої підготовки докторів філософії з хірургії є:

- 1) здобути глибинні знання з особливостей, які стосуються пері операційного періоду у хворих на різну хірургічну патологію.;
- 2) поглиблено вивчити можливі труднощі, ускладнення, проблеми які можуть виникнути під час лікування хворих перед операцією, під час хірургічної операції та в післяопераційному періоді;
- 3) набути навички оцінювання стан хірургічного хворого, можливі ризики та проблеми, які можуть виникнути під час лікування;
- 4) здобути поглиблені знання, щодо можливих ускладнень при веденні хірургічних хворих, розрахунок за допомогою різних шкал;
- 5) оволодіння технікою експерименту та сучасними методами клінічних дослідження в хірургії;
- 6) відпрацювання навичок та вмінь проведення аналізу результатів клінічних досліджень;
- 7) Оволодіти основними принципами виконання основних хірургічних маніпуляцій та процедур.
- 8) оволодіти вмінням організації та проведення навчальних занять з елективного курсу;
- 9) здобуття навичок та вмінь навчально-методичної та виховної роботи;
- 10) набути навички застосування сучасних інформаційних технологій при викладанні хірургії взагалі та курсу за вибором хірургічних захворювань.

1.3 Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти).

Згідно з вимогами освітньо-наукових програм спеціальностей, дисципліна забезпечує набуття аспірантами компетентностей:

- *інтегральна:*

Здатність розв'язувати комплексні проблеми, проводити незалежне оригінальне наукове дослідження та здійснювати педагогічну, професійну, дослідницьку та інноваційну діяльність в галузі медицини, а саме в хірургії.

- *загальні (ЗК): ЗК1, ЗК2, ЗК3, ЗК4, ЗК5, ЗК6, ЗК7*

ЗК1. Здатність до вдосконалення та розвитку власного інтелектуального та загальнокультурного рівню.

ЗК2. Вміння працювати автономно, з дотриманням дослідницької етики, академічної доброчесності та авторського права.

ЗК3. Навички до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК4. Здатність до спілкування і роботи у професійному середовищі та з представниками інших професій у національному та міжнародному контексті.

ЗК5. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, здатність генерувати нові ідеї.

ЗК6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК7. Вміння планувати та управляти часом.

- спеціальні (фахові, предметні, СК): СК1, СК2, СК3, СК4, СК5, СК6, СК7, СК8, СК9, СК10

СК1. Глибокі знання і систематичне розуміння предметної області за напрямом та тематикою наукових досліджень у галузі медицини та фармації майбутньої професійної діяльності у сфері вищої медичної та фармацевтичної освіти.

СК2. Здатність до визначення потреби у додаткових знаннях за напрямком наукових досліджень, формулювати дослідницькі питання, генерувати наукові гіпотези у сфері медицини та фармації.

СК3. Здатність розробляти та управляти науковими проектами у сфері медицини та фармації.

СК4. Здатність обирати методи та критерії оцінки досліджуваних феноменів та процесів в галузі медицини та фармації відповідно до цілей та завдань наукового проекту.

СК5. Володіння сучасними методами наукового дослідження.

СК6. Здатність проводити коректний аналіз та узагальнення результатів наукового дослідження.

СК7. Здатність інтерпретувати можливості та обмеження дослідження, його роль у суспільстві.

СК8. Впровадження нових знань (наукових даних) в освітній процес та практику охорони здоров'я.

СК9. Оприлюднення результатів наукових досліджень в усній і письмовій формах відповідно до національних та міжнародних стандартів.

СК10. Організовувати та реалізовувати педагогічну діяльність у вищій медичній освіті, керувати науково-педагогічним (науковим) колективом.

Результати навчання (ПРН): ПРН1, ПРН2, ПРН3, ПРН4, ПРН5, ПРН6, ПРН7, ПРН8, ПРН9, ПРН10, ПРН11, ПРН12, ПРН13, ПРН14, ПРН15, ПРН16, ПРН17

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна.

ПРН1. Застосовувати науково-професійні знання; формулювати ідеї, концепції з метою використання в роботі освітнього та наукового спрямування.

ПРН2. Демонструвати знання методології дослідження в цілому і методів певної сфери наукових інтересів, зокрема.

ПРН3. Інтерпретувати та аналізувати інформацію, коректно оцінювати нові й складні явища та проблеми з науковою точністю критично, самостійно і творчо.

ПРН4. Виявляти невирішені проблеми у предметній області медицини та визначати шляхи їх вирішення

ПРН5. Формулювати наукові гіпотези, мету і завдання наукового дослідження.

ПРН6. Самостійно і критично проводити аналіз і синтез наукових даних.

ПРН7. Розробляти дизайн та план наукового дослідження, використовуючи відповідні методи дослідження в галузі медицини та фармації.

ПРН8. Виконувати та вдосконалювати сучасні методики дослідження за обраним напрямом наукового проекту та освітньої діяльності.

ПРН9. Винаходити нові способи діагностики, лікування та профілактики захворювань людини.

ПРН10. Використовувати результати наукових досліджень в медичній та фармацевтичній практиці, освітньому процесі та суспільстві.

ПРН11. Інтерпретувати можливості та обмеження наукового дослідження, його роль в розвитку системи наукових знань і суспільства в цілому.

ПРН12. Представляти результати наукових досліджень в усній і письмовій формах у науковому співтоваристві і суспільстві в цілому, відповідно до національних та міжнародних стандартів.

ПРН13. Управляти роботою колективу студентів, колег, міждисциплінарної команди.

ПРН14. Організовувати навчання учасників освітнього процесу при виконанні наукової та освітньої діяльності та впливати на їх соціальний розвиток.

ПРН15. Оцінювати ефективність освітнього процесу, рекомендувати шляхи його удосконалення.

ПРН16. Використовувати етичні принципи в роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами, дотримуватися наукової етики.

ПРН17. Демонструвати академічну добросовісність та діяти відповідально щодо достовірності отриманих наукових результатів.

- **Знати:** сучасні класифікації хірургічних захворювань, можливості діагностики та основні шляхи лікування хірургічних захворювань; основні принципи ведення хірургічного хворого; можливі ускладнення, які можуть виникнути в пері операційного періоду, сучасні підходи й

методи до виконання міждисциплінарних наукових досліджень, теорію процесу пізнання та технологію педагогічного процесу; сучасні досягнення за напрямком наукового дослідження.

Вміти:

- Проводити дослідження відповідно обраним темам;
- Інтерпретувати результати отриманих сучасних методів дослідження;
- Проводити критичний аналіз клінічних даних;
- Використовувати сучасні досягнення науки і техніки при проведенні діагностичного пошуку та визначенні мети і завдань наукового дослідження;
- Формулювати наукове завдання – проблему;
- Розробляти дизайн дослідження; вміти вибирати методи дослідження, адекватні поставленим меті та завданням;
- Проводити оригінальні наукові дослідження;
- Отримувати та інтерпретувати нові наукові факти, що розширюють сферу знань в досліджуваній проблемі;
- Проводити навчальні заняття та практичні консультації;
- Виконувати навчально-методичну роботу;
- Впроваджувати досягнення науки і техніки у педагогічну практику;
- Розвивати комунікації в професійному середовищі й громадській сфері для дисемінації наукових фактів в соціальному секторі;
- Сприяти технологічному, соціальному і культурному прогресу в академічному і професійному контексті

2. Структура вибіркової навчальної дисципліни «Ведення хірургічного хворого в періопераційному періоді»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин		
	денна форма		
	усього	у тому числі	
Практичні заняття		Самостійна робота	
Змістовий модуль 1. Теоретична підготовка та педагогічна практика			
Разом	4	4	2
Змістовий модуль 2. Навчально-методична робота			
Методичні засідання кафедри	4		2
Змістовий модуль 3. Ведення хірургічного хворого в періопераційному періоді			
	112	56	56
Разом	120	60	60

3. Теми семінарських та самостійних занять вибіркової навчальної дисципліни «Ведення хірургічного хворого в періопераційному періоді»

№ з/п	Тема	Практичні заняття	Самостійна робота
1.	Принципи визначення тяжкості стану пацієнта.	2	2
2.	Патофізіологія критичних станів у хірургічних пацієнтів.	2	2
3.	Принципи моніторингу у пацієнтів хірургічного профілю.	2	2
4.	Загальні принципи знеболювання в періопераційному періоді.	2	2
5.	Порушення водно-електролітного обміну і кислотно-лужного стану у хірургічних хворих.	2	2
6.	Загальні принципи інфузійно-трансфузійної терапії пацієнтів хірургічного профілю.	2	2
7.	Періопераційне ведення хворих з гіповолемічним шоком.	2	2
8.	Періопераційне ведення хірургічних хворих із супутньою патологією.	2	2
9.	Ускладнення в періопераційному періоді у онкологічних хворих.	2	2
10.	Порушення гемостазу і тромботичні ускладнення у хірургічних хворих.	2	2
11.	Особливості періопераційного ведення постраждалих з політравмою.	2	2
12.	Особливості періопераційного ведення хворих з невідкладною хірургічною патологією.	2	2
13.	Гнійно-септичні ускладнення у періопераційному періоді.	4	4
14.	Принципи раціональної антибіотикопрофілактики та антибіотикотерапії.	2	2

15.	Нутрітивна підтримка хірургічних хворих.	2	2
16.	Політравма: поняття, особливості. Damage Control Surgery.	2	2
17.	Клінічний маршрут та протокол надання медичної допомоги при політравмі. Протокол ATLS.	2	2
18.	Оцінка стану пацієнта (FAST-протокол, шкали, TASH-оцінка).	2	2
19.	Ведення пацієнта з торакальною травмою.	2	2
20.	Ведення пацієнта з абдомінальною травмою.	2	2
21.	Ведення пацієнта із скелетною політравмою.	2	2
22.	Ведення пацієнта з множинною і поєднаною травмою.	2	2
23.	Ранні та пізні ускладнення при політравмі: діагностика та лікування.	2	2
24.	Масивна кровотеча при політравмі.	2	2
25.	Травма судин при травмі.	2	2
26.	Порушення гемостазу та тромботичні ускладнення при політравмі	2	2
27.	Компартмент-синдром при політравмі	2	2
28.	Разом	56	56

5. Методи навчання

підготовка аспірантів передбачає використання інтерактивних методів навчання з акцентом на відпрацювання практичних навичок та вмінь використання набутих знань з ведення хворих хірургічного профілю. Крім того, передбачене використання дистанційного навчання – з залученням аспірантів до міжнародно-визнаних курсів та освітніх ресурсів.

Підсумковий контроль не проводиться, вивчення дисципліни завершується заліком на останньому практичному занятті.

6. Форми оцінювання:

- тести вхідного та заключного контролю рівня знань за темою практичного заняття;
- усна відповідь на питання за матеріалом поточної теми;

- розв'язання типових і нетипових клінічних ситуаційних задач;
- контроль практичних навичок;
- підсумковий залік.

7. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують аспіранти

Наприкінці вивчення дисципліни поточна успішність розраховується як середній поточний бал, тобто середнє арифметичне всіх отриманих аспірантом оцінок за традиційною шкалою, округлене до двох знаків після коми.

До підсумкового контролю (заліку) аспірант (пошукувач) допускаються лише при відсутності академічної заборгованості і середньому балу за поточну навчальну діяльність не менше 3,00.

Підсумковий контроль. Вивчення навчальної дисципліни завершується заліком. Залік отримують аспіранти (пошукувачи), які не мають пропусків лекцій і практичних занять або відпрацювали пропущені аудиторні заняття і мають середній бал не менше, ніж 3,00.

1. Рекомендована література

1. Лысенков С.П., Мясникова В.В., Пономарев В.В. Неотложные состояния и анестезия в акушерстве. Клиническая патофизиология и фармакотерапия. 2-е изд. – СПб.: ООО «ЭЛБИ-СПб», 2004. – 600с.
2. Камінський В.В., Голяновський О.В., Ткаченко Р.О., Чернов А.В. Масивні акушерські кровотечі / Під ред. В.В. Камінського. – Київ: РВА «Тріумф», 2010. – 232с.
3. Пономарев В.В. Периоперационное ведение и анестезия в акушерстве и гинекологии / В.В. Пономарев, В.В. Мясникова. – Краснодар: Совет. Кубань, 2007. – 464с.
4. Дж. Эдвард Морган-мл., Мэгид С. Михаил. Клиническая анестезиология: книга 3-я. – Пер. с англ. – М.: Издательство БИНОМ, 2003. – С. 109-148.
5. Интенсивная терапия : национальное руководство : в 2 т. / под ред. Б.Р. Гельфанда, А.И. Салтанова. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2009. – Т. I. – 960с.
6. Интенсивная терапия : национальное руководство : в 2 т. / под ред. Б.Р. Гельфанда, А.И. Салтанова. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2009. – Т. II. – 784с.
7. Зильбер А.П., Шифман Е.М. Акушерство глазами анестезиолога. «Этюды критической медицины», т.3. – Петрозаводск: Издательство ПГУ, 1997. 397 с.

8. Тарабрин О.А., Николаев О.К., Басенко И.Л., Буднюк А.А. Интенсивная терапия акушерских кровотечений (методические рекомендации), Одесса. 2010, 37с.
9. Тарабрин О.А., Нагорная В.Ф., Басенко И.Л., Базовкин В.В. и др. Применение продленной эпидуральной анальгезии в родах (методические рекомендации), Киев. 2010, 59с.
10. Куликов А.В., Мартиросян С.В., Обоскалова Т.А. Протокол неотложной помощи при кровотечении в акушерстве (методические рекомендации), Екатеринбург, 2010, 28с.
11. Руководство по анестезиологии: Учеб. пособие / Под ред. Ф.С. Глумчера, А.И. Трещинского – К.: Медицина, 2008. – С. 388-456.
12. Сумин С.А., Руденко М.В., Бородинов И.М. Анестезиология и реаниматология: Учебное пособие в 2 томах. Т. II, - М.: ООО «Медицинское информационное агентство», 2010. – С.531-578.
13. Шифман Е.М., Тиканадзе А.Д., Вартанов В.Я. Инфузионно-трансфузионная терапия в акушерстве. Петрозаводск.: Издательство «ИнтелТек», 2001. – 304с.
14. Айламазян Э.К., Рябцева И.Т. Неотложная помощь при экстремальных состояниях в гинекологии. – Н. Новгород: Изд-во НГМА. 2000. – 172с.
15. Кулаков В.И., Серов В.Н., Абубакирова А.М., Чернуха Е.А. и др. Анестезия и реанимация в акушерстве и гинекологии. – М., Издательство «Триада-Х», 2000. – 384с.
16. Наказ МОЗ України №502 від 29.08.2008р. «Про затвердження клінічного протоколу з антибактеріальної терапії в хірургії, травматології, акушерства та гінекології».
17. Наказ МОЗ України №42 від 28.01.2011 р. Про затвердження клінічного протоколу з акушерської допомоги «Ведення вагітності та пологів у жінок з хворобами серця».
18. Наказ МОЗ України №329 від 15.06.2007 р. «Про затвердження клінічних протоколів надання медичної допомоги з профілактики

тромботичних ускладнень в хірургії, ортопедії і травматології, акушерства і гінекології».

19. Наказ МОЗ України №502 від 29.08.2008 р. «Про затвердження клінічного протоколу з антибактеріальної терапії в хірургії, травматології, акушерства та гінекології».